

Täysistunto

Keskiviikko 22.9.2021 klo 14.00—18.19

9. Ilmastovuosikertomus 2021

Kertomus K 18/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi on aikamme suurin uhka. Tieteen ja tutkijoiden viesti on ollut jo pitkään selkeä ja hälyttävä: jos jätämme tarvittavat ilmastotoimet tekemättä, vaihtoehtona ei ole maailman jatkuminen entisellään, vaan vaihtoehtona on se, että ilmastomuutoksen haittavaikutukset ihmiselle ja muulle luonnolle vahvistuvat, ja se on myös taloudellemme raskaampaa. Suomi on Pariisin sopimuksessa sitoutunut tekemään osansa ilmaston lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen.

Kerran vuodessa eduskunnalle annettava ilmastovuosikertomus antaa eduskunnalle mahdollisuuden seurata, miten ilmastotyö etenee. Vuosikertomuksessa tarkastellaan päästökehitystä eri sektoreilla sekä arvioidaan tavoitteiden saavuttamisen tilannetta käytettävissä olevien päästökehitysarvioiden pohjalta. Vuosikertomus nojaa vankkaan tietopohjaan, jonka tuottamiseen sekä tutkimuslaitokset että Tilastokeskus osallistuvat.

Tänään lähetekeskustelussa oleva ilmastovuosikertomus on järjestyksessään kolmas, ja se on annettu eduskunnalle viime kesäkuussa. Ilmastovuosikertomus osoittaa ilmastotyön olevan hyvässä vauhdissa. Pikaennakkotietojen mukaan vuoden 2020 kasvihuonekaasupäästöt laskivat 9 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Päästöjen väheneminen painottui päästökaupasektorille, jossa pudotusta on miltei 16 prosenttia. Sen sijaan kehitys oli selvästi maltillisempaa taakanjakosektorilla, jonka päästöt vähenivät ainoastaan 3 prosenttia. Tämä on ollut tilanne viime vuosina muutoinkin. Maankäyttösektorin nettonielu oli pikaennakkotietojen mukaan miinus 23 megatonnia. Nielu vahvistui edellisvuodesta etenkin hakkuiden vähentymisen seurauksena merkittävästi, yli 8 miljoonaa tonnia.

Suomen velvoitteena on ollut vähentää taakanjakosektorin päästöjä 16 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Rohkaiseva uutinen on, että vuoden 2020 pikaennakkotietojen mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

kaan tämä tavoite saavutetaan. Lopullisesti asia varmistuu kuitenkin vasta ensi vuonna. Suomi voi kuitenkin tarvittaessa hyödyntää joustokeinoja tavoitteen saavuttamisen varmistamiseksi.

Vuoteen 2030 mennessä Suomen tulee voimassa olevan EU-velvoitteen mukaan vähentää taakanjakosektorin päästöjä 39 prosenttia vuoteen 2005 verrattuna. Komissio on heinäkuussa esittänyt jäsenmaakohtaisten velvoitteiden kiristämistä siten, että Suomen velvoite nousee tasolle 50 prosenttia. Tätä muutosta ei ole otettu huomioon kesäkuussa annetussa vuosikertomuksessa, joka koskee siis viime vuotta.

Hallitus on linjannut tarvittavat lisätoimet tavoitteen saavuttamiseksi budjettiriihen yhteydessä, ja nämä toimet tullaan sisällyttämään valmisteilla olevaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan, samoin kuin omalta osaltaan ilmasto- ja energiastrategiaan, joka koskee päästökauppasektoria.

Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta vuosikertomuksen keskeinen johtopäätös on, että niin sanottu päästökuilu on noin 11 megatonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi tarvitaan siis lisää toimia. Tarvittavia uusia toimia tarkastellaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ohessa myös parhaillaan laadittavana olevassa ilmasto- ja energiastrategiassa sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa. Tarkastelu nojaa syyskuun alkupuolella pidettyyn budjettiriiheen ja siinä yhteydessä tehtyihin linjauksiin.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on viime vuoden ilmastokertomuksen käsittelyn yhteydessä esittänyt joitakin uusia vuosikertomusta koskevia kehittämistarpeita. Tämän vuoden vuosikertomukseen on sisällytetty eduskunnan ehdotuksen mukaisesti yleiskatsaus taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista sekä tarkastelut kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljestä ja yritysten positiivisesta hiilikädenjäljestä. Edellisvuoden tapaan kertomukseen sisältyvät myös katsaukset sektorirajat ylittäviin toimenpidekokonaisuuksiin, kuten kuntien ilmastopolitiikkaan ja kiertotalouteen.

Suomen ympäristökeskuksen keväällä 2021 laatiman laskelman mukaan kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjälki asukasta kohti laskettuna oli hieman yli 10,3 tonnia vuonna 2019. Päästöt laskivat vuosina 2010—2015, mutta tämän jälkeen ne ovat pysyneet jokseenkin samalla tasolla. Hiilijalanjäljen muutos voidaan osittaa kolmelle tekijälle: kulutusmenojen muutokselle, kulutusrakenteen muutokselle ja teknologiselle muutokselle. Syken arvion mukaan vuosina 2000—2019 kulutuksen hiilijalanjälkeä kasvatti kulutusmenojen kasvu, siinä missä kulutusrakenteen ja kulutustuotteiden päästöintensiteetin muutokset vähensivät päästöjä. Keskeisin hiilijalanjälkeä selittävä tekijä on tulotaso, jonka rinnalla muiden tekijöiden merkitys on vähäinen.

Arvoisa puhemies! Viime kesän sään ääri-ilmiöt, kuten Keski-Euroopan tulvat, Pohjois-Amerikan ennätyshelteet ja kotimaan ennätyspitkä hellejakso, ovat viimeistään herättäneet meidät ilmastokriisin etenemiseen. Ilmaston kiihtyvä lämpeneminen korostaa sopeutumistoimien kiireellisyyttä ja tarvetta muutokseen varautumiseen. Ilmastovuosikertomus sisältääkin edellisvuoden tapaan arvion kansallisen sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilanteesta. Kansallisen sopeutumissuunnitelman toimeenpanolla pyritään vähentämään haitallisia seurauksia, joita ilmastonmuutoksesta aiheutuu muun muassa ihmisten turvallisuudelle, terveydelle ja elinoloille, luonnolle ja muulle ympäristölle, elinkeinoille, kuten maa- ja metsätaloudelle ja poronhoidolle, infrastruktuurille ja yhteiskunnan tärkeille toiminnolle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Toivoa antavaa on se, että asiat ovat vielä meidän omissa käsissämme. Me pystymme vielä omilla päätöksillämme vaikuttamaan siihen, että ilmasto ei lämpene liian paljon. Siksi ilmastotyö jatkuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Aittakumpu.

16.23 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ilmastopolitiikasta puhutaan, sillä se vaikuttaa monin tavoin ja lähes kaikkialla päätöksentekoomme ja sen perusteisiin. Keskusta on vahvasti mukana ilmasto- ja ympäristötyössä, ja näemme, että ihmisen tehtävänä on sekä viljellä että varjella maata. Kysymys on tietysti myös siitä, millaisen tulevaisuuden tarjoamme lapsillemme ja nuorillemme, tuleville sukupolville. Keskustan tavoitteena on tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka vähentävät haitallisia päästöjä mutta myös mahdollistavat asumisen, elämisen ja yrittämisen koko Suomessa. Mitään mieltä ei ole siinä, jos verottaissimme ja kurittaissimme itseämme niin, että toiminta ja eläminen vain siirtyvät jonnekin muualle.

Arvoisa puhemies! On totta, että ratkaisut ilmastomuutoksen torjuntaan löytyvät hyvin läheltä. Ensinnäkin meidän tulee suosia kotimaista ruokaa. Ei ole rasistista jättää salaatin-teossa ulkomailta tuodut kasvikset ja hedelmät käyttämättä ja valita tilalle kotimaista — ei, vaikka eräässä mediassa taannoin todettiin, että rasismi ei kannata salaatin-teossa, mais-tuvaa salaattia tehtäessä kannattaa ottaa raaka-aineita ympäri maailmaa. Saa toki ulkomais-takin ruokaa käyttää, mutta erityisesti julkisissa hankinnoissa pitää painottaa ja edelleen li-sätä kotimaisen ruoan käyttöä. Se on suuri ilmastoteko, kun ruoka tulee läheltä.

Kiitänkin hallitusta siitä, että se on monin tavoin edistänyt suomalaisen maa- ja metsä-talouden toimintaa. Maatalousyrittäjien toimeentuloa ja ammatinharjoittamista tulee hel-pottaa. Tämä on hyvä ja oikea linja, joka on myös näkynyt hallituksen politiikassa. Maata-loudessa myös tehdään paljon ilmastotekoja joka päivä. Tärkein yksittäinen maatalouden ilmastotoimi on kannattavuudesta huolehtiminen. Se on myös olennaista maamme huolto-varmuuden kannalta. Kuinka kävisi, jos todella joutuisimme ulkomaisen ruoan varaan ja sitten sen tulo yhtäkkiä hiipuisi tai jopa loppuisi?

Arvoisa puhemies! Suomen metsien kasvu on tuplaantunut viimeisen sadan vuoden ai-kana, sillä meillä osataan kestävä metsänhoito. Suomi on tässä edelläkävijä. Metsäosaa-mistamme ja muutakin osaamistamme kannattaakin viedä ulkomaille. Ilmastokertomus to-teaakin, että yhteistyö ja kumppanuus muiden kanssa vahvistaa Suomen mahdollisuuksia. Voimme viedä osaamista ja teknologiaa muun muassa ruokatuotannon, puhtaan veden riit-tävyyden ja luonnonvarojen, myös metsien, kestävä käytön kohdalla. Täällä Suomessa metsät ovat valtava hiilinielu. Metsien hyötykäyttöä tulee jatkaa. Esimerkiksi erilaisten puupohjaisten tuotteiden sekä puurakentamisen lisääminen on hyvin kannattavaa ja kestä-vää. Haluankin kysyä ympäristöministeriltä: Mitä kuuluu hallitusohjelmaan kirjatulle puu-rakentamisen lisäämiselle? Miten se etenee?

Arvoisa puhemies! Ilmastotoimissa on oltava äärimmäisen varovainen siinä, että emme tosiaan tee sellaista, mikä vain siirtää tuotantoa tai kulutusta Suomesta ulkomaille. Jos esi-merkiksi korotamme yritysten ja teollisuuden tarvitsemien polttoaineiden verotusta, mitä ei onneksi olla nyt tekemässä, on riskinä, että tuotanto siirtyy sinne, missä se on edullisem-paa. On selvää, että silloin päästöt todennäköisesti vain kasvavat samalla, kun suomalais-ten elämä ja työnteko vaikeutuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Arvoisa puhemies! Keskusta näkee, että tekniikan kehitys tulee antamaan valtavasti ja on jo antanut valtavasti ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Kehitystyötä Suomessa tehdään esimerkiksi hiilivapaan teräksen valmistuksen kehittämisessä, ja vastikään kuulumme lupaavia uutisia Oulun yliopistolta, jossa kehitetään hiilineutraalia sementtiä. Nykyisinhän sementtiteollisuus tuottaa jopa 8 prosenttia maailmanlaajuisista hiilipäästöistä. Näin ollen on tärkeää, että kehitystyötä ja tutkimusta tuetaan ja sille annetaan riittävä rahoitus.

Myös liikenteen osalta on keskeistä muistaa se, että kun väylät ovat koko Suomessa kunnossa, niin silloin myös liikenne tuottaa vähemmän päästöjä ja se antaa mahdollisuuksia edelleen kehittää suomalaista puhdasta teknologiaa ja teollisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Soinikoski.

16.29 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Liikenne muodostaa noin viidenneksen kaikista Suomen kasvihuonepäästöistä ja jopa 40 prosenttia koko taakanjakosektorin päästöistä. Liikenteen päästöjen vähentäminen on aivan keskeistä saavuttaaksemme hiilineutraaliustavoitteemme.

Hallitusohjelman tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tässä työssä hallituksen hyväksymä periaatepäätös fossiilittoman liikenteen tiekartasta on ratkaisevassa roolissa. Tieliikenteessä meidän on lisättävä kannusteita uusien autokantaamme biokaasu- ja sähköautoihin. Autokannan uusimisen ohella meidän on kasvatettava joukkoliikenteeseen kohdistettua tukea ja tehostettava veturikaluston ja raidekapasiteetin käyttöä. Meillä on kaikki edellytykset siirtyä kohti hiilineutraalia liikennettä, ja sitä kohti me olemme tämän hallituksen johdolla menossa.

Arvoisa puhemies! Liikenteen päästöjen vähentämisellä on paitsi ympäristöllisiä myös terveydellisiä vaikutuksia. Fossiilisten polttoaineiden alasajo, julkisen liikenteen tukeminen ja pyöräilyväylien rakentaminen tuovat terveyshyötyjä, kun ilmanlaatu paranee ja ihmisten liikunnallisuus lisääntyy. Samalla päästöjen vähentäminen lisää asuinalueiden viihtyisyyttä, kun liikennettä suunnitellaan ihmisten ja luonnon näkökulmasta.

Päästötön liikenne ei vähennä ainoastaan hiukkaspäästöjä vaan myös meluhaittoja, jotka ovat aito ongelma monilla asuinalueilla. Fossiiliton liikenne on avain paitsi puhtaampaan myös viihtyisämpään ympäristöön.

Arvoisa puhemies! Yhä useammalla suomalaisella on jatkossa mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä ja taittaa matkoja turvallisesti kävellen tai pyöräillen. Oma autoa tarvitaan jatkossakin isossa osassa maata, mutta fossiilisista polttoaineista meidän on päästävä eroon. Fossiilittoman liikenteen tiekartan ensimmäisten toimenpiteiden toteuttaminen on jo aloitettu. Hallitus tukee muun muassa biokaasun jakeluverkoston laajentamista sekä sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamista taloyhtiöiden ja työpaikkojen parkkipaikoille sekä huoltoasemille.

Ensimmäisiin toimenpiteisiin kuuluvat myös joukkoliikennetuet, kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelma sekä hankintatuet sähköautoille ja konversiotuet etanoli- ja kaasuautoille. Lisäksi biopolttoaineiden jakeluvaihtoehtoa nostetaan. Tavoitteena on, että ympäristöystävällinen vaihtoehto on aina saastuttavampaa vaihtoehtoa edullisempi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mattila.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

16.32 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton puheenjohtaja sanoi taannoin selkeästi, että on alkutuottajan etu olla mukana ilmastomuutoksen vastaisessa työssä. Maanviljelijän harjoittama elinkeino, jos jokin, on riippuvainen sääolosuhteista: huono satovuosi näkyy huonona tilinä. Sen sijaan, että maalaisimme synkkiä kuvia maailmanlopusta tai kieltäisimme tieteellisen tosiasian nimeltä ilmastomuutos, olemme mukana ratkaisemassa ilmiöön liittyviä kysymyksiä. Keskustalle on tärkeää, että asiat tehdään oikeudenmukaisesti ja alkutuottajia syylistämättä.

Maailman hyväosaisiin maihin kuuluvana valtiona meillä on toki velvollisuus näyttää muille maille esimerkkiä myös ympäristöasioissa. Tässäkin on kuitenkin säilytettävä kohutuullisuus. Varsinainen vaikutustyö tehdään niissä pöydissä, joiden äärelle ovat kokoontuneet maailman suuret valtiot, jotka ovat niitä suurimpia päästöjen aiheuttajia. On tärkeää, että Suomi hoitaa oman osansa, olemme mukana vaikuttamistyössä ja myös viemässä näihin maihin, näihin Suomen perässä ilmastotoimissaan tuleviin maihin, edistyksellistä ilmastoteknologiaamme.

Arvoisa puhemies! Olen kansanedustajan työssä päässyt tutustumaan lähemmin siihen, minkälaista on harjoittaa alkutuotantoa tämän päivän Suomessa. Minulle on välittynyt kuva hätätilasta. Tuotantovaatimukset ovat huippuluokkaa, johon Suomen tunnolliset tuottajat pyrkivät. Pienet tilat eivät ole enää kannattavia. Kaiken pitää olla suurta ja jatkuvasti tiukentuvien määräysten mukaista. Tämä tarkoittaa isoja investointeja yleensä velkarahalla. Yhdessä maatalouden heikon kannattavuuden kanssa velkainvestoinnit ovat uuvuttava yhdistelmä. Olemme Suomessa tottuneet pitämään omaa korkeaa omavaraisuusastetta itsestäänselvyytenä. Karkea tosiasia on, että viikoittain yhä useampi tuottaja lopettaa heikon kannattavuuden ja työuupumuksen vuoksi eikä uusia tule tilalle. Tuottajat tietävät, että suomalaiset arvostavat kotimaista ruokaa, mutta poliittinen ilmapiiri heitä kohtaan on vihamielinen. Tiedyt poliittiset ryhmät pyrkivät heidän mielestään silmiinpistävän innokkaasti lannistamaan suomalaisen talonpojan. Tämä on monen tuottajan suulla esiin tuotu tuntemus. Syylistävässä ilmapiirissä on ikävä tehdä töitä.

Meidän päättäjien olisi hyvä pitää eräs tosiasia mielessä: jos viivan alle jää miinusmerkin luku, ei voi tehdä investointeja eikä kohta ole elinkeinoakaan, jota voisi harjoittaa. Tilanteen pahentuessa kansallinen ruokaturvamme ja huoltovarmuutemme ovat uhattuina. Ilmastomuutoksessa pitäisi päinvastoin varautua tuottamaan ruokaa myös muulle maailmalle, sillä Suomi on ilmastomuutoksen kehitysnäkymässä niiden maiden joukossa, jossa elinolosuhteet säilyvät siedettävänä. Toivonkin, että eduskunnassa kiinnitettäisiin erityistä huomiota myös alkutuottajien jaksamiseen. Mitä kuuluu meidän tuottajille, mitä kuuluu suomalaiselle ruuantuotannolle, ja mikä on suomalaisen maatalouden tulevaisuus? Näihin toivoisin saavani vastaukset ympäristöministeriltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivelä.

16.35 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tuoreen YK:n raportin mukaan olemme nykytoimilla menossa globaalisti lähes 3 asteen lämpenemistä kohti vuosisadan loppuun mennessä. Ilmastokriisi on asia, josta meidätkin päättäjinä tullaan muistamaan ja jonka edelleen pitää olla kaiken politiikan keskiössä.

Samaan aikaan on toki positiivista voida sanoa, että Suomen päästöt ovat pienentyneet. Tästä kiitos kuuluu paitsi valtion ja kuntien tärkeälle työlle myös kansalaisyhteiskunnan jatkuvalla ja erittäin tarpeellisella paineella asian suhteen. Kuitenkaan myöskään Suomen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

päästöt eivät ole pienentyneet riittävästi 1,5 asteen tavoitteen saavuttamiseksi. Siksi mielestäni on hyvä, että EU:lta tullut taakanjakosektorin päästövähennystavoitteen päivitys velvoittaa Suomea nopeuttamaan päästövähennystoimien käyttöönottoa myös maataloudessa, jonka päästöt ainoana tällä sektorilla eivät ole laskeneet.

Maatalouden päästövähennyksiin on suhtauduttava vakavuudella. Suomalainen ruokajärjestelmä on saatava kestäväälle pohjalle, jotta viljelijöillä olisi vakaa ympäristö toimia ja tietoa siitä, mihin suuntaan he ovat ruuantuotantoa viemässä lähivuosina. Maanviljelijöiden rooli on ratkaiseva, ja heidänkin kannaltaan on keskeistä, että heidän toimeentulonsa perustuu kestäväan maatalouteen, joka tuottaa paitsi ruokaa meille kaikille myös elintärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten hiilinieluja, ravinnekiertoa ja monimuotoista luontoa.

Taakanjakosektorilla liikenteen päästöt ovat myös ilokseni vähentyneet ennakoitua nopeammin. Tästä huolimatta 1,5 asteen tavoite ja se, että Suomi voi olla luomassa kestäväan liikennejärjestelmän mallia myös globaalisti käytettäväksi, edellyttää edelläkävijyyttä siirtä käyttävoimassa pois polttomoottoreista nopeassa tahdissa.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tässä esille kulutusperäiset päästöt. Tällä hetkellä suomalaisten kulutuksen päästöt ovat aivan liian korkealla tasolla. Ne ylittävät maapallon kantokyvyn moninkertaisesti. Tutkimuksen mukaan yksilön hiilijalanjälkeä selittää selkeästi eniten tulotaso: mitä suuremmat tulot, sitä suurempi päästöjalanjälki — aivan kuten ilmastovuosikertomuskin tuo tätä esille. Tämä ei ole vasemmiston mielestä yksilön ongelma, vaan julkisen vallan on puututtava yksilön mahdollisuuksiin liikakuluttaa tästä maapallosta elinkelvoton. Kukaan meistä ei varmaankaan tietoisesti valitse tuhota omaa elinympäristöään, vaan ajattelen, että me toimimme paljon sosiaalisen ympäristön ja normien johdattamina. Eli kun aivan kaikkea saa tässä yhteiskunnassa mainostaa ja markkinoida, niin yksilöille myös muodostuu harhaanjohtava kuva oman kulutuksen vaikutuksista isossa kuvassa. Sen takia ajattelen, että olisi tärkeää, että kulutuksen päästöihin puututaan sääntelyllä, jottei jää pelkästään yksilön harteille yrittää ymmärtää, mikä se oma jalanjälki on, minä tuotteen ostaminen pahentaa ympäristökriisiä ja kuinka paljon. No, lähtökohtaisesti markkinoilla ei tietenkään pitäisi olla ollenkaan sellaisia tuotteita, joiden kuluttaminen tuhoaa maapallon elinehdot.

Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomusta on edelleen kehitetty edellisvuodesta, mikä on hyvä asia, ja ajattelen, että tämä kertoo siitä koko ajan kiireellisemmäksi käyvästä tarpeesta mitata yhä tarkemmin Suomen ja suomalaisten kasvihuonekaasupäästöjä, jotta niitä olisi mahdollista leikata niin Pariisin sopimuksen kuin meidän ihmiskunnan ja elonkehän turvarajan mukaisessa vauhdissa. Toivon, että täällä eduskunnassa laajasti tutustutaan tähän tärkeään asiakirjaan ja sen esittämiin toimenpiteisiin ja myös ryhdytään noihin toimenpiteisiin, jotta me saataisiin Suomen päästöt ja suomalaisen elämäntavan päästöt ympäristökestäviksi siinä aikataulussa, jota maapallon keskilämpötilan pitäminen alle 1,5 asteen nousun edellyttää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Taimela.

16.40 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Tänään lähetekeskustelussa on siis lajissaan kolmas ilmastovuosikertomus täällä salissa. Kertomuksella seurataan Suomen päästövähennystavoitteiden toteutumista. Siihen on koottu tiedot maamme päästöjen ja nielujen kehityksestä. Ja mikä tärkeää, siinä pohditaan laajasti, miten suunnitellut politiikkatoimet vaikuttavat päästöihin. Vuosikertomus on myös hyvä tapa arvioida uusien toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

mien välttämättömyyttä, jotta asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Kiitosta voi antaa siitä, että tämänkertainen kertomus on konkreettisempi ja se on mennyt monin tavoin parempaan suuntaan. Sen on voinut kuulla myös ennakkokäsittelyissä valiokuntatyössä.

Suomen päästöt vähenevät, mutta ilmastotoimien tahtia on kiristettävä, jotta Suomi saavuttaa tavoitteen hiilineutraalisuudesta vuonna 2035. Tämä ei ole pelottelua, vaan tämä on realismia. Uusia toimenpiteitä tarvitaan ja on huolehdittava siitä, että suunnitellut toimenpiteet kohtelevat suomalaisia reilusti ja tasapuolisesti.

Ilmastopolitiikassa tapahtuu kaiken kaikkiaan varsin paljon. Valmistelussa on keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU, päivitettävänä on myös ilmasto- ja energiastrategia ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. Useissa valiokunnissa on työstettävänä myös Fit for 55 -paketti.

Kertomusta käsiteltäessä on todettava, että suomalaisten kulutus ei ole kestävää ilmaston kannalta. Suomalaisten keskimääräinen hiilijalanjälki on kaukana kestäväksi arvioidusta kulutuksesta. Asioissa on edetty, mutta tämäkin on syytä mielestäni sanoa ääneen. Suomen ilmastopaneelin arvion mukaan kotitalouksien hiilijalanjäljen pitäisi pienentyä jopa 70 prosenttia, jotta Suomi saavuttaisi tavoitteensa hiilineutraalisuudesta vuonna 2035.

Arvoisa herra puhemies! Vähähiiliseen liikenteeseen ja lämmitykseen siirryttäessä ja maatalouden päästöjen vähentämiseen tarvitsemme tulevinakin vuosina muun muassa erilaisia veroratkaisuja ja avustuksia. Tässä työssä on jatkossakin välttämätöntä tutkittu tieto ja pitkäjänteiset politiikkatoimet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Peltokangas.

16.43 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt 129-sivuisen, ympäristöministeriön tuottama, yksi hallituksemme vuosittaisista lempilapsista, koko maailman pelastamisesta ja valtioneuvoston ilmastoposeeraamisesta kertova ilmastopip-lia.

Päätavoitteena pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja tästä eteenpäin hiilinegatiivinen, toisin kuin Euroopan unionin tavoitteet ja ilmastopopimukset meiltä tällä hetkellä edellyttäisivät. Huolestuttavaa on, että Euroopan unioni on jo tehnyt päätöksiä ilmastopoliittisten tavoitteiden kiristämisestä ja Suomen vastaus siihen on, etteivät nykyiset toimet tavoitteen saavuttamiseen ole riittäviä ja tästä syystä sisällytetään lisätoimia valmisteilla olevaan uuteen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja ilmasto- ja energiastrategiaan. Toisin sanoen hallituksen suomalaisten elinoloja kurjistavaa ilmasto-ohjausta ja kiristyspolitiikkaa lisätään tuntuvasti, uusia veroja keksitään ja vanhoja korotetaan ideologisten tavoitteiden saavuttamiseksi, vaikka Suomen tavoitteet ovat jo nyt 15 vuotta Euroopan unionin ja esimerkkinä 30 vuotta Kiinan tavoitteita kunnianhimoisemmat.

Hallitusohjelmassa kirjataan, että päästövähennystoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Tämän kirjauksen toteutus on kyllä loistanut poissaolollaan kaikissa hallituksen tähän mennessä tekemissä toimissa, tai ne ovat olleet täysin näennäisiä ja riittämättömiä. Epäsuhta kasvukeskusten ja haja-asutusalueiden välillä kasvaa ja on liian suuri, että hallituksella riittäisi edes kyky niiden ongelmien ratkomiseen oikeudenmukaisesti, ja tästä syystä ilmastoposeeraaminen iskeekin kaikista lujimmin maaseudun ihmisiin ja tätä kautta maaseudun elinvoimaisuuteen keskustapuolueen hallituksessa näpertelystä huolimatta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Arvoisa puhemies! Päästökauppasektorin sähkön ja lämmön hinnankorotukset ovat jo iskeneet kuluttajaan, eikä niiden kasvulle näy loppua. Nyt väläytellään jo uhkaa sähkökriisistä ja kymmenien prosenttien hinnankorotuksista. Kaukolämmön osalta korotus on jo alueellisesti ollut pahimmillaan 30 pinnaa, ja pitää muistaa, että monopoli-asemassa olevien sähkönsiirtoyhtiöiden siirtohintojen ero voi olla jopa kolminkertainen riippuen kuluttajan asuinpaikasta. Tämähän on nyt sitä hallituksen mielestä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaista siirtymistä fossiilivapaaseen energiankäyttöön?

Tämän lisäksi hallitus tavoittelee maankäyttösektorin päästövähennyksiä ja hiilinielujen vahvistamista tuntuvasti. No, hiilinieluja ei vahvisteta hakkaamalla tuhansia hehtaareja metsää muka vihreän tuulivoiman, sen siirtolinjojen ja huoltotieverkostojen alta. On syytä muistaa, että suomalainen metsänomistaja kuuluu ilmastomuutoksen torjunnan eliittiin. Metsäteollisuutemme on yksi taloutemme kivijaloista.

No, tässä ilmastopiirissä mainitaan, että ilmastomuutoksen hillinnän kannalta olennaisinta on nettopäästöjen kehitys eli kokonaispäästöt vähennettynä maankäyttösektorin nettohiilinielulla. Tämä onkin mielenkiintoinen kirjaus, sillä ojittamattomien luonnonvaraisien soiden vaikutus hiilinieluihin on Euroopan unionin tasolla jätetty päätöksissä kokonaan noteeraamatta, eli niitä ei lasketa lainkaan hiilinieluiksi. Suomen pinta-alasta kolmannes on suota, joten tämän perusteella voimme sanoa, että ilmastovuosikertomuksen laskelmat perustuvat vain ja ainoastaan ideologisiin ja poliittisiin päätöksiin ja näiden ympärillä tehtävään bisnekseen. Tiede ja totuus on tässä ideologiassa toisarvoinen seikka.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, olen esittänyt, että 2000-luvun alun päätös kumotaan turpeen osalta ja turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Ihmettelen sitä, miksei se kelpaa, koska se on win-win-tilanne: 4,2 miljoonaa hehtaaria luonnonvaraista suota on hiilinielu sen jälkeen myöskin siellä EU-laskelmissa ja on lähes meidän liikenteen päästöjen veroinen hiilinielu. Tämä antaisi työkalut siihen, että ei tarvitsisi tehdä veronkorotuksia eikä runnoa meidän maatalouttamme ja teollisuuttamme alas. Pyydänkin, että toimitaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

16.48 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. — Tässä konkreettinen kysymys nousi edustaja Aittakummulta siitä, miten puurakentamista on edistetty: Tällä hallituksellahan todellakin on tavoite edistää merkittävästi puurakentamista ja myös puurakenteita. Pitää muistaa, ettei tarvitse rakentaa aina kokonaan puusta vaan voi tehdä osittain, ja voidaan puuta käyttää myös infrarakentamisessa. Esimerkiksi asuntorakentamisen osalta MAL-sopimuksissa on erikseen kannusteita puurakentamiseen, ja myös ARAn rakentamisessa ja julkisessa rakentamisessa puurakentamiseen liittyy suosituksia. Tietysti kun täällä on paljon kuntapäätäjiä, niin toivon myös kunnissa hyödynnettävän puurakentamista pitkälti.

No sitten täällä nousi kysymys esiin tästä reilusta muutoksesta: Se on tietysti tärkeä meidän hallituksen johtolanka myös ilmastotoimissa, ja sen takia meillä on esimerkiksi paljon erilaisia avustuksia kotitalouksille, vaikkapa nyt öljylämmityksestä luopumiseen, jota nyt vielä lisättiin ja korotettiin, jotta se on mahdollisimman monille vaihtoehto, ja myös pienituloisille siihen räätälöidään oma ratkaisu, jotta tämä korkea alkuinvestointi ei ole esteenä. Sen lisäksi tietenkin meillä on esimerkiksi puhtaaseen energiaratkaisuun olemassa olevia tukia, joilla halutaan löytää niitä hyviä, päästöttömiä vaihtoehtoja, niin että niistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

saadaan edullisia. Tällä hetkellä esimerkiksi tuulivoima on jo täysin markkinaehtoisesti toimivaa ja itse asiassa äärimmäisen edullinen sähköntuotantomuoto.

Sitten nostettiin esiin maatalous ja maatalouden päästöt: Maataloudessahan monet viljelijät ovat tehneet todella hyvää työtä. Puhutaan uudistavan viljelyn keinoista, joilla on pidetty huolta siitä maaperän hiilivarastosta ja sitä kautta myös kasvukunnosta ja esimerkiksi satovarmuudesta. Näitä hyviä esimerkkejä on ympäri Suomea, ja olisi tärkeätä, että me pystyttäisiin myös tukipolitiikalla entistä enemmän tähän ohjaamaan, sillä tietysti kotimaisen ruuan tuotanto ja erityisesti kasvisruuan lisääminen on myös niin kuin arjen semmoinen hyvä ilmastoteko, millä me jokainen kuluttaja voimme vaikuttaa.

Toivoisin, että MTK:ssa, jossa on tehty loistavaa työtä ilmastotiekartan osalta, yhdessä määriteltäisiin se tavoitetaso vaikka vuoteen 35 mennessä, millaista päästövähennyspolkua tavoitellaan, ja sitten mietittäisiin niitä hyviä keinoja ja myös miten hyödynnetään olemassa olevia tukikeinoja tai muita mahdollisia uusia tukimuotoja siihen, että tähän tavoitteeseen päästään. Me tiedetään, että maataloussektori on pitkäjänteistä ja asiat eivät tapahdu hetkessä, ja sen takia olisi hyvä laittaa se tavoite sinne riittävän pitkälle horisonttiin ja sitten määrätietoisesti lähteä yhdessä tekemään työtä sen tavoitteen saavuttamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.51.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.44.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Edustaja Kinnunen.

17.44 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomi elää metsistä, pelloista, luonnosta. Vakaasta talouskasvusta voi huolehtia ympäristöä suojellen. Kun elämme itse lähellä luontoa, meille rakentuu tervehenkinen suhtautuminen ympäristöömme ja sen suojelemiseen. Vuoden 2021 ilmastovuosikertomus avaa meille kehitysnäkymiä ja mahdollisuuksia arkijärkiseen ilmastopolitiikkaan. Vuosikertomus kehittyy ja monipuolistuu vuosi vuodelta. Tämä on nyt järjestyksessään kolmas kertomus.

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Hallitus on sitoutunut siihen. Tehtävämme on viljellä ja varjella. Haluamme antaa tämän maan myös luonnon ja ympäristön puolesta hyvässä kunnossa tuleville sukupolville. Turvaamme lastemme lapsille ja heidän lapsilleen hyvän elämän.

Päästöt ovat vähentyneet Suomessa ennakoitua nopeammin. Ilmastonmuutoksen torjuminen tulee nähdä myös mahdollisuutena. Voimme viedä osaamistamme ja korkeaa teknologiaa sinne, missä saastutetaan meitä enemmän. Ilmansaasteet eivät tunne valtakuntien rajoja. Suomi hoitaa osansa mutta edellyttää sitä myös muilta. Monissa suomalaisissa yrityksissä ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa nähdään monenlaisia liiketoiminnan ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

viennin mahdollisuuksia. Voimme olla ratkaisijoita. Syntyy tarpeellisia työpaikkoja, viennin ja kasvua, johon meidän tulee päästä mukaan.

Syksyn kehysriihessä tehtiin monia järkeviä ilmastotoimia. Keskusta toi neuvottelupöytään monia tärkeitä ehdotuksia, kuten muovin kierrätysvelvoitteen, ilmastoystävälliset rehut, kierrätyslannoitteet, avustukset öljylämmityksestä luopumiseen, biokaasun käytön edistämisen ja monta muuta. Maatalouden päästövähennyksiä päätettiin vähentää monin keinoin, kuten edistämällä pysyvää nurmipeitteisyyttä tukemalla nurmia ja kesantoja, perustamalla kosteikkoja ja tukemalla joutomaan metsittämistä. Hallitus kohdistaa ratkaisukeskeisesti määrärahoja myös maatalouden ilmastoviisaisiin investointeihin.

Ruoantuotannon kannalta on tärkeää, että pidämme peltomaan mahdollisimman hyvin tuottavana. Ruoantuottajat, viljelijät ja alkutuottajat ovat vastuullista väkeä, joka elää luonnosta ja haluaa kehittää ruoantuotantoa yhä kestävämpään suuntaan. Viljelijät tuntevat ensimmäisenä muutokset ympäristössä ja omassa tilipussissaan. Ilmastomuutos on heille toinen paikka. He ovat valmiita monipuolistamaan viljelemistä ja tuottamaan kestäväillä menetelmillä puhdasta suomalaista ruokaa. Tehtävämme on pitää viljelijöiden jaksamisesta huolta. Tarvitsemme osaamisen täydentämistä ja jatkuvaa oppimista, jonka toteuttaminen tulee antaa toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen tehtäväksi. Tarvitsemme täsmäkoulutusta.

Meillä kaikilla on paljon arkijärkistä tehtävää luonnon ja ilmaston hyväksi. Voimme olla itse kukin ratkaisijoita. Voimme selättää ruokahävikkiä sekä lisätä julkisissa hankinnoissa ja ruokapalveluissa suomalaisen puhtaan lähiruuan osuutta. Ohjataan kuntia suosimaan lähi- ja luomuruokaa, edistetään kiertotaloutta, pidetään teitä kunnossa, pidetään huolta maaperästä, peltojen ja metsien hyvästä kunnosta, jotta ne tuottavat mahdollisimman hyvin ja jotta ne sitovat ja varastoivat hiiltä. Hoidetaan suunnitelmallisesti metsiä, harvennetaan risukot kasvamaan. Palautetaan kasvamattomat suometsät kosteikoiksi. Huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta. Edistetään puupohjaisten tuotteiden kehittämistä ja puurakentamista. Viedään korkeaa ja kestävästä ympäristö- ja ruokateknologiaa ulkomaille, tehdään niistä vientituote. Suositaan suomalaista puhdasta ruokaa.

Iloitsen kovasti siitä, että vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunki Oulu lanseerasi maanantaina ruokakulttuuriin liittyen Arctic Food Lab -merkin, joka myönnetään tuotteille, joiden aineet ovat läheltä. Saimme juhlahetkessä ruislimpun kainaloomme. Tällaisia esimerkillisiä, kokonaisvaltaisia avauksia tarvitaan. Kulttuuriohjelmassa korostuukin sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Oulun kestävä kulttuuripääkaupungin suunnitelmassa sanotaan näin: ”Varsinaisen ilmastomuutoksen hillitsemiseksi meidän on muutettava tapojamme olla vuorovaikutuksessa planeettamme ja luonnon kanssa. Muutokset ylittävät valtioiden rajat, niiden vaatimuksiin voidaan vastata Euroopan laajuisella yhteistyöllä, joka on pandemian takia entistä tärkeämpää. Eurooppa voi ratkaista isot ongelmat vain yhdessä.” Yhteistyötä tarvitaan.

Ilmaston kansallinen sopeutumis suunnitelma on tärkeä työkalu tulevaisuutemme hahmottamisessa. On tärkeää arvioida ilmastomuutoksen vaikutusta ihmisten turvallisuudelle, terveydelle, luonnolle ja tärkeille elinkeinoille ja kaikille yhteiskunnan tärkeille toiminoille. Pidetään huoltovarmuus ja ruokaturva hyvällä tasolla. Tärkein yksittäinen maatalouden ilmastotoimi on sen kannattavuudesta huolehtiminen. Jos tili on punaisella, viljelijän on mahdotonta tehdä kestäviä investointeja.

Arvoisa puhemies! Pystymme omilla vastuullisilla ratkaisuillamme vaikuttamaan kestävään tulevaisuuteen. Viljellään ja varjellaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.52 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä informatiivisesta kertomuksesta. Kuten ministeri esittelypuheenvuorossaan täällä jo totesi, niin nyt tarvitaan paradigman muutos ekologisen velkaantumisen lopettamiseksi. Tavoitteena tulee olla luontopääomamme ylläpitäminen ja jopa sen vahvistaminen. Meidän on kyettävä nyt myöntämään, että ylikuluttaminen ja jatkuvan kasvun haaste on ilmastolle ongelma. Tavoitteena on oltava kestävä elämäntavan rakentaminen, ja siihen tarvitaan myös uusia keinoja ja työkaluja. Kiertotalous on yksi osa tätä uutta paradigmaa, ja kiertotalouden siirtymää onkin syytä vauhdittaa. Monista kielteisistä seurauksista huolimatta koronapandemia on varmaan edesauttanut osaltaan tämän uuden ajattelumallin eteenpäin viemistä esimerkiksi etätyön käyttöönoton myötä, joka on todennäköisesti vähentänyt myös liikennepäästöjä.

Uuden paradigman, ajattelumallin, rakentamiseen tarvitaan kuitenkin edelleen paljon kansalaiskeskustelua esimerkiksi siitä, mitkä ovat niitä asioita, niin arvokkaita asioita, ettemme halua niiden tuhoutuvan. Ihmisten syyllistäminen on aina huono lähtökohta tällaiselle keskustelulle ja yleensäkin osallisuudelle, ja siksi tarvitaan myös positiivista asioiden esille tuomista ja yhdessä kehittämistä — erityisesti tarvitaan nuorten kuulemista. Heidän tulee tietää, kuinka he voivat vaikuttaa ja olla osallisia ilmastomuutoksen hillinnässä, mutta toisaalta heidän pitää pystyä luottamaan siihen, että aikuisilla on kykyä ja rohkeutta tehdä kestävyttä edistävät päätökset. Yksi este kansalaiskeskustelulle on se, että ilmastomuutoksen hillintään liittyvät käsitteet ja ilmiöt ovat edelleen osittain epäselviä ja tämä johtaa myös osittain ristiriitaisuuksiin. Esimerkiksi biotalous ei välttämättä ole kestävää eikä uusiutuva energia välttämättä vähäpäästöistä. Tällaiset ristiriitaisuudet hämmentävät kansalaisia ja vaikeuttavat asioista keskustelua. Ilmastovuosikertomus onkin tärkeä työkalu tavoitteiden arvioinnin lisäksi myös eri tahojen välisen vuorovaikutuksen edistämiseen. Esimerkiksi ilmastokertomuksessa ollut luku ilmastotoimien vaikutuksesta on kansalaiskeskustelun kannalta erittäin mielenkiintoinen ja hyödyllinen. Avointa kansalaiskeskustelua tarvitaan myös ilmastolisätoimien tarpeellisuuden perusteleamiseen.

Puhemies! Nostan kertomuksesta saman asian esille kuin viime vuonnakin eli kuntien päästöt. Ne ovat tavoitteisiin nähden vähentyneet hitaasti, mutta toisaalta erot kuntien välillä ovat merkittäviä. Meillä on paljon erinomaisesti edenneitä Hinku-kuntia, mutta myös niitä, joissa asia on vielä ihan uusi. Tässä asiassa toivoisi kuntien välille käytävää positiivisävytteistä kilpailua ja enemmän hyvien käytäntöjen jakamista. Kaikki kunnat tulisi saada mukaan tekemään vähähiilisiä kiertotaloussopimuksia yhdessä maakuntien yritysten ja muidenkin toimijoiden kanssa. Myös julkisessa hallinnossa ilmastotavoitteita tulisi korostaa. Tällä hetkellä hankintalainsäädäntö kannustaa kyllä ympäristönäkökohtien huomioimiseen julkisissa hankinnoissa, mutta ei se velvoita siihen.

Toinen asia, mikä kiinnitti huomiotani kertomusta selatessani, oli kulutuksen hiilijalanjäljen suuruus. Tässä tarvitaan lisää toimia, joilla helpotetaan kansalaisia arjessa kohti kestävä kulutuksen mukaisia toimia. Kiinnostusta asiaa kohtaan kyllä on, mutta miten asia saadaan helposti toteutettua arjen kiireessä — sitä monet kansalaiset kysyvät. Tärkeää on auttaa kansalaisia tekemään helposti ympäristöystävällisempiä valintoja.

Puhemies! Ilmastomuutoksen hidastamisen lisäksi on tärkeää puhua myös ilmastomuutokseen sopeutumisesta. Kansallisen sopeutumis suunnitelman toimeenpanolla vähennetään haitallisia seurauksia, joita ilmastomuutoksesta aiheutuu ihmisten turvallisuudel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

le, terveydelle ja elinoloille, luonnolle, elinkeinolle ja yhteiskunnan muille tärkeille toimille. Esimerkiksi viime viikolla täällä salissa käydyssä keskustelussa tuli hyvin esille arktisen alueen ongelmat, siis myös koko Suomen ongelmat. Koko arktisen alueen tulevaisuuden kannalta ilmastomuutoksen torjuminen on keskeinen tekijä. Arktinen alue lämpenee kaksi kertaa nopeammin kuin muu maailma. Arktisen alueen ihmiset, luonto, elinkeinot, kulttuuri ja hyvinvointi ovat uhattuina, koska todistetusti jäätiköt sulavat ja merenpinta nousee. Viimeviikkoinen keskustelu osoitti hyvin sen, että Suomen on oltava edelläkävijä myös itsekkäistä syistä. Ilmaston lämpeneminen koskettaa meitä kielteisesti monella muullakin tavalla, muun muassa luonnon monimuotoisuuden vähentämisenä ja erilaisina säiden ääri-ilmiöinä. Toiseksi, edelläkävijäisyys antaa meille kilpailuetua monilla alueilla. Ilmastomuutokseen vastaaminen ja kestävä kehityksen ratkaisut voivat tarjota mahdollisuuksia elinkeinoelämälle sekä uusille innovaatioille ja työpaikoille.

Lopuksi, arvoisa puhemies, edelleen tarvitaan lisää poikkitieteellistä ja monialaista tutkimusta ilmaston lämpenemisen seurauksista ja myös näistä sopeutumiskeinoista. Lisäksi on muistettava, että ilman politiikkajohdonmukaisuutta nämä tavoitteet eivät tule toteutumaan, ja tässä meillä on vielä tekemisen paikka. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

17.58 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämä kaikkien aikojen kolmas ilmastovuosikertomus osoittaa, että ilmastotyö on hyvässä vauhdissa. Päästövähennystoimissa on edistytty, ja Suomen päästöt vähenivät viime vuonna 9 prosenttia. Lisätoimia kuitenkin tarvitaan, sillä ilmastovuosikertomus osoittaa, että nykytoimet eivät riitä hiilineutraaliuden saavuttamiseen.

Kertomuksesta käy ilmi, että taakanjakosektorilla päästöt vähenevät hitaasti. Se osoittaa, että kansallinen ilmastopolitiikkamme ei tehokkaalla tavalla ohjaa päästöjen vähentämiseen. Kertomus koskee vuotta 2020, ja siinä eivät näy budjettiriihessä tehty ilmastopäätökset. Niiden riittävyys päästökulun umpeen kuromiseksi arvioidaan virkavalmistelussa ja tutkijoiden kanssa maaliskuuhun 2022 mennessä.

Arvoisa puhemies! Tiedeyhteisön viesti on selvä: päästövähennykset eivät voi enää odottaa. IPCC:n raportti maalaa karua kuvaa. Ilmakehän kasvihuonekaasupitoisuudet, lämpötila ja merenpinta nousevat ja jäätiköt vetäytyvät nopeammin kuin tuhansiin vuosiin. Muutokset näkyvät jo kaikkialla maailmassa muun muassa sään ääri-ilmiöiden voimistumisena. Todennäköisyys sille, että 1,5 asteen lämpeneminen ylitetään 2030-luvun alkupuolella, on suuri, vaikka päästöjä rajoitettaisiin voimakkaasti. Riskit ja vaikutukset ovat sitä suuremmat, mitä enemmän ilmasto lämpenee. Tarvitsemme siis nopeita, laaja-alaisia ja voimakkaita toimia ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

Onkin nähtävissä, että ilmastopolitiikassa on alkamassa uusi vaihe, talouden murros, jossa luonnonvarojen kulutusta hillitsevästä kiertotaloudesta luodaan talouden uutta perustaa. Muutos on välttämätön, jotta kulutuksemme saadaan asetettua maapallon kantokyvyn rajoihin.

Ilmastokestävien ratkaisujen kehittäminen ja skaalaaminen on kannattavaa bisnestä. Teollisuus ja elinkeinoelämä ovat jo nyt menossa kohti vihreää, kestävää taloutta. Valtion kannattaa olla tämän kehityksen kirittäjä, ei jarru. Syksyn budjettiriihi osoitti entistä selvemmin, että ilmastopolitiikka, elinkeinopolitiikka ja talouspolitiikka nivoutuvat entistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

tiivimmin yhteen. Siksi on välttämätöntä, että ilmastopolitiikka on läpileikkaavana elementtinä kaikissa päätöksentekopöydissä.

Arvoisa puhemies! On selvää, että monen asian on muututtava, jotta Suomen nettopäästöt saadaan painettua noltaan. Muutokset on kuitenkin mahdollista tehdä niin, että samalla pidämme huolen ihmisten hyvinvoinnista ja vahvistamme talouden kestävyyttä.

Ilmastovuosikertomus kertoo, että suomalaisten kulutus ei ole ilmaston kannalta kestävä. Yksittäisen suomalaisen kestävä hiilijalanjälki on noin neljännes nykyisestä. On tärkeää, että pystymme seuraamaan yhä tarkemmin kotitalouksien kulutuksen päästöjä siten, että niihin sisällytetään myös tuontituotteiden tuotantoketjujen päästöt ulkomailla. On tärkeää pyrkiä ymmärtämään näitä valtioiden rajat ylittäviä päästöketjuja yhä paremmin. Kuluttajien toimintaa helpottaisi, että tuotteisiin saataisiin hiilijalanjälkimerkki. Se tekisi oman hiilijalanjäljen pienentämisestä helpompaa ja ohjaisi osaltaan tuotantoa vähäpäästöisiin tuotteisiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää vuosikertomuksen laatijoita ansiokkaasta kokonaisuudesta. Ilmastovuosikertomus on vuosi vuodelta parantunut, ja se on tärkeä väline ilmastotyön seurantaan. Näin parannamme myös tiedolla johtamista ilmastotyössä. Kiitän myös havainnollisesta tiivistelmästä, joka konkretisoi keskeisen sisällön helposti luettavaan muotoon kansalaisille.

Tältä pohjalta tulemme paneutumaan ilmastovuosikertomuksen sisältöön vielä huolella ympäristövaliokunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Huttunen.

18.02 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olen koulutukseltani metsätaloussinööri ja aloin viljelemään kotitilan peltöjä vähän yli parikymppisenä. Pidän myös luonnossa liikkumisesta. Luonto on minulle tärkeä rauhoittumisen ja hyvän olon lähde. Yhteys luontoon on ollut katkeamaton. Nämä kaksi näkökulmaa talouteen ja luontoon eivät ole toisiaan poissulkevia, päinvastoin.

Ilmastonmuutos on tämän ajan suuri haaste. On kiistatonta, että maailma tarvitsee toimia, joilla tähän haasteeseen tartutaan. Suomi ja suomalainen maaseutu ja meidän tietävät ja osaavat ihmisemme tarjoavat näitä ratkaisuja malliksi maailmalle asti. Suomessa metsänhoito on kestävä ja metsät istutetaan hakkuiden jälkeen. Näin on jatkossakin. Metsät ovat meidän tärkein ja uusiutuva luonnonvaramme.

Maataloudessa tutkitaan, miten pelloista tehdään hiilinieluja ja ravinteita kierrätetään nykyistä paremmin. Maatalous on ehdottomasti osa ratkaisua. Suomalaista ruokaa tarvitaan jatkossakin. Lannasta ja biojätteistä tehdään tulevaisuudessa yhä enemmän fossiilisia polttoaineita korvaavia biopolttoaineita. Edistämme työkaluiden kustannustehokkaita päästövähennyksiä ja sähköistymistä käynnissä olevan selvityksen pohjalta. Selvitämme myös sähkö- ja kaasukäyttöisten työkaluiden edellytyksiä ja tukea erityisesti maataloudessa. Pitää myös tutkia, miten kaupunkien liete- ja jätevirrat voitaisiin kierrättää vieläkin nykyistä tarkemmin ja tehokkaammin. Tavoitteena pitää olla kaiken kierrättävä talous. Viimeisenä muttei vähäisimpänä tekona jokaisen kannattaa vähentää turhaa kulutusta. Älä osta mitään, mitä et tarvitse, ja mieti kaksi kertaa, mitä aidosti tarvitset. Ilmastonmuutosta pitää torjua myös niin, ettei se lisää ihmisten välistä eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ratkaise ilmastonmuutosta yksin, mutta me olemme ehdottomasti osa ratkaisua. Suomessa kehitetään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja ympäristön-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

suojelua tukevaa tekniikkaa, ja niitä pitää myös viedä voimallisesti ulkomaille, paljon voimallisemmin kuin nykyään tehdään. Metsittämistä on sanottu kaikkien helpoimmaksi ja tehokkaimmaksi keinoksi vähentää ilmakehästä hiilidioksidia ja torjua ilmastonmuutosta. Suomen tuleekin nostaa huomattavasti profiiliaan sekä EU:ssa että koko maailmassa kertomalla omista metsänistutuksista ja metsien uudistamisesta sekä myös viedä tätä tietotaitoa ja osaamista enemmän maailmalle.

Arvoisa puhemies! Keskustalle kysymys on ylisukupolvisuudesta. Tuleville sukupolville on turvattava aina hyvä tulevaisuus. Tämä on puolueemme aatteen ydintä: maa jätetään paremmassa kunnossa jälkipolville kuin olemme itse sen saaneet. Keskusta on valmis töihin ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä poissa. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

18.06 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Ilmastovuosikertomus liittyy tosiaan vuonna 2015 säädetyn ilmastolain toteutukseen. Sen mukaisesti valtioneuvosto toimittaa vuosittain eduskunnalle ilmastovuosikertomuksen, jolla seurataan yleistä päästökäytöstä ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteiden toteutumista. Lisäksi se sisältää kartoituksen politiikkatoimista ja arvion sopeutussuunnitelman toimeenpanotilanteesta. Se on kattava tietopaketti, jossa on paljon aineistoa ja informaatiota erityisesti viimeisen 15 vuoden ajalta.

Suomen kokonaispäästöt ilman LULUCF-sektoria eli päästökauppa- ja taakanjakosektoreiden yhteenlasketut päästöt vuonna 2019 olivat 53,1 megatonnia hiilidioksidiekvivalenttia, ja vuoden 2010 jälkeen kokonaispäästöt ovat vähentyneet keskimäärin 4 prosenttia vuodessa. Kahtena viime vuonna vähennystä on ollut 7 prosenttia vuodessa.

Entä sitten päästökauppa-sektori? EU:n päästökaupan piiriin kuuluvat suuret teollisuus- ja energiantuotantolaitokset sekä Euroopan talousalueen sisäinen lentoliikenne. Päästöt pienenevät viime vuonna edellisvuodesta lähes 16 prosenttia, ja päästöjen laskun taustalla oli sekä kivihiilen että turpeen edellisvuotta huomattavasti pienempi kulutus. Viimeisen kymmenen vuoden aikana päästökauppa-sektorilla päästöt ovat vähentyneet keskimäärin noin 7 prosenttia.

Entä sitten taakanjakosektori, johon kuuluvat siis kaikki ne päästökaupparjestelmän ja maankäyttösektorin ulkopuoliset kasvihuonekaasut, jotka raportoidaan kansallisessa päästöinventaariossa? Näitä ovat muun muassa liikenne ja maatalous, rakennusten lämmitys, jätteiden käsittely ja F-kaasut. Taakanjakosektorilla kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet hitaammin kuin päästökauppa-sektorin päästöissä, mutta kuitenkin lähes kaikella taakanjakosektorin jakaumalla päästölähteillä on vähennystä tapahtunut.

Vuonna 2019 tieliikenteen päästöt vähenivät 4 prosenttia, ja muun muassa viimeisen 15 vuoden aikana rakennusten erillislämmityksessä on tapahtunut 45 prosentin vähennys, teollisuudessa 28 prosentin vähennys. Eli viimeisen 15 vuoden aikana vuodesta 2005 päästöt ovat vähentyneet kaikilla sektoreilla maataloutta lukuun ottamatta, ja näin ollen taakanjakosektorin päästötkin ovat vähentyneet noin 16 prosenttia vuodesta 2005.

Meillä on siis selvä kehitys ollut viimeisen 15 vuoden aikana, ja taustalla on tietenkin monenlaisia päätöksiä, muun muassa viime kauden päätös kivihiilestä luopumisesta, mutta monen muunkin asian osalta on ollut erilaisia poliittisia päätöksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Arvoisa puhemies! Erityisesti viime vuosina nuorten kiinnostus ilmastonmuutokseen liittyviin asioihin ja meidän päästöjen vähentymiseen on lisääntynyt ja nuorilla myöskin huoli ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sopeutumisesta on kasvanut. Tietoa meillä on saatavilla, kuten esimerkiksi tämä ilmastovuosikertomus osoittaa, mutta olen sitä mieltä, että nuorille pitäisi tätä tietoa myöskin tarjota ja siihen yhteiskunnankin resursseja valjastaa. Nuoret tarvitsisivat tietoa heidän omissa käyttämissään kanavissa ja heidän tavoillaan, koska jos he saisivat vahvempaa viestiä siitä, että poliittisesti olemme pystyneet päästöjä vähentämään, vaikkakaan ei vielä kaikkia tavoitteita ole voitu saavuttaa, niin nuorille myöskin tulisi se tunne, että poliittiset päätöksentekijät ja eduskunta ottavat tämän asian sille kuuluvalla vakavuudella.

Olin viime viikolla Allianssin järjestämässä Ilmastonmuutosvoima-paneelissa ja siellä toin esiin, että on tärkeää, että nuoria kuullaan. Nyt kun ympäristövaliokunta paneutuu tähän ilmastovuosikertomuksen käsittelyyn, niin olenkin esittänyt, että ympäristövaliokunnassa kuulisimme nuoria, esimerkiksi Nuorten Agenda 2030 -ryhmää, joka on kattava edustus nuorista ympäri Suomea, tämän ilmastovuosikertomuksen käsittelyssä.

Kiitos tämän vuosikertomuksen laatijoille, mutta ehkä kehitettävää olisi tosiaan tulevaisuudessa siinä, että pystyttäisiin tarjoamaan tätä tietoa myöskin siinä muodossa, että nuoret sen paremmin löytäisivät ja olisivat siitä myöskin sitten kiinnostuneita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Elikkä meillä on käsittelyssä ilmastovuosikertomus vuodelta 2021, ja on ihan hyvä, että tämmöistä tehdään, mutta haluaisin nostaa kuitenkin semmoisia vähän erilaisia näkökulmia tähän asiaan:

Voisi sanoa, että itse kun tuolla maaseudulla olen nuoruuteni asunut, niin silloin jollakin tavalla jätehuolto oli erilainen ja siellä kaatopaikalla oli semmoisia ihmisiä, jotka etsivät sieltä käyttökelpoista tavaraa ja materiaalia ja muuta, ja se oli todellista kierrätystä, mutta sitten on tullut kaikenlaisia kieltoja siihen, niin että siellä ei saa enää ihmisiä olla, ja jätteet on muutenkin niin kuin sosialisoitu yhteiskunnalle. Elikkä en oikein näe, että tämä kaikki on mennyt hyvään suuntaan. On paljon asioita, mitkä ovat menneet hyväänkin suuntaan, mutta esimerkiksi muovin kierrätys on tällä hetkellä hyvin pitkälle niin, että sitä voitaisiin tehdä paljon enemmän mutta valitettavasti suuri osa siitä poltetaan yhteiskunnallisissa jätteenhuoltolaitoksissa ja muutetaan lämmöksi. Uskoisin, että siihen olisi ollut parempiakin keinoja.

Taisi olla viime vuoden puolta vai oliko jo vuotta 19, kun Kaipolan paperitehdas lopetti. Sinne oli syntymässä tämmöinen todellinen kierrätysinnovaatio, ja heillä olisi ollut kyky tehdä jätemuovista öljyä tai lentopetrolia tai bensiiniä, mutta valitettavasti tämä hallitus vain korulauseilla tuki tämmöistä, että Kaipolaan pitää saada toimintaa. Tämä yhtiö, joka sinne oli tulossa, ei saanut minkäänlaista tukea, ei mistään ilmastorahastosta eikä muiltakaan yhteiskuntaamme rahoittavilta tahoilta.

On hyvä, että ilmastosta ollaan huolissaan, ja minäkin olen ihan varma, että ilmastonmuutos on totta, koska tuossa 200 metrin päässä Kansallismuseossa on semmoinen taulu seinällä, jossa lukee, että ”18 000 vuotta sitten tässä oli kilometrien paksuinen jää”. Minä itse en usko ihan täysin tämmöiseen ilmastohätätilaan, ja mielestäni on väärin, että lapsia pelotellaan tällä ilmastohätätilalla tai ilmastonmuutoksella. Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti tuossa esiin, että arktisella alueella jäätikkö sulaa ja merenpinta nousee, ja tämä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

ihan totta. Jäätikkö sulaa, merenpinta nousee, tietyt kalat nousevat yhä ylemmäs, ja lämpötilat ovat laskeneet, ja nämä on todennut jo meribiologi Zubov vuonna 1938. Itse henkilökohtaisesti uskon, että tässä on ollut semmoinen jatkuvaan ilmastonmuutokseen liittyvä kylmä kausi välillä.

Edustaja Elo puhui tuossa äsken puheenvuorossaan, että tuontiketjujen päästöt ulkomailla pitäisi huomioida, ja olen ihan samaa mieltä siinä. Se pitäisi myös huomioida energiakäyttöön tulevassa turpeessa tai puussakin. Alajärvellä on semmoinen lämpölaitos, johon tuotiin turvetta aikaisemmin 12 kilometrin päästä, ja nyt sinne ajetaan haketta tuolta Pietarin läheltä, jota tuskin on edes kestäväällä tavalla korjattu — en tiedä, onko siellä mitään istuttamisvelvoitetta tämän jälkeen. Tämä tämänhetkinen ilmaston lämpötilan jarruttaminenhan on ihan älyvapaata monelta osin. Turpeen kohtalo on ollut teidän käsissä, ja minusta näyttää, että tämänhetkinen hallitus on tuhonnut monen turveyrittäjän omaisuuden ja turveyrittäjien tulevaisuuden ja myös monen nuoren, joka on työllistynyt turvealalle.

Luonnonvarojen kulutuksesta olen hyvin samaa mieltä kaikella tavalla. Itse uskon, että olen aika lailla semmoinen voisiko sanoa ”kompostivihreä”, elikkä meillä on kyllä kiinnitetty kotona kierrättämiseen huomiota pitkän aikaa. Muoviakin keräsimme aikaisemmin erilliskeräyksenä, silloin kun sitä yksityinen yritys sai hyödyntää, mutta nyt vuosien aikana hallitukset ovat sosialisoineet kotitalouksien muovijätteen sillä tavalla, että sitä ei käytännössä enää erilliskerätä tai jos erilliskerätään, sitten se kuitenkin poltetaan siellä yhteiskunnan polttolaitoksissa ja muutetaan lämpöenergiaksi, joka ei mielestäni ole ollenkaan kestävin tapa hyödyntää muovia uudelleen. — Arvoisa puhemies, tässä tämä minun lyhyt puheenvuoroni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

18.18 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Sivilisaatio on kehittynyt jääkauden jälkeisenä aikana, jolloin ilmasto on ollut geologisessa mittakaavassa harvinaisen stabiili. Tuona aikana, jona on kehittynyt maanviljelys, kaupungit ja kaikki se, mitä pidämme sivilisaationa, ilmaston muutokset eivät ole ylittäneet yhden asteen määrää. Nyt ihmiskunta on yli puolitoistakertaistanut ilmakehän kasvihuonekaasujen määrän verrattuna esiteolliseen aikaan, ja ilmasto on esiteolliseen aikaan verrattuna lämmennyt jo yhdellä asteella. Olemme siis astumassa ulos siitä ilmastosta, jossa sivilisaatio on kehittynyt ja jossa tiedetään, että sivilisaatio pystyy toimimaan. Tällä vaikutamme kaikkien jälkeemme tulevien sukupolvien elämään, ja tässä asiassa meidän on ymmärrettävä vastuumme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.